

PIET BAETE

ONTMASKER DE LEUGENAAR

**Hoe statementanalyse
cold cases kan oplossen
maar ook je leven verandert**

INHOUD

INLEIDING: signalen	7
RODE VLAG #1: aanpappen, in de gratie proberen te komen	23
RODE VLAG #2: de normaalfactor	33
RODE VLAG #3: de tijdsprong	45
RODE VLAG #4: tegenstrijdigheden	51
RODE VLAG #5: bouwen van een alibi	57
RODE VLAG #6: storytelling	65
RODE VLAG #7: herhalingen, meer woorden	75
RODE VLAG #8: het uitsluiten van de mogelijkheid	83
RODE VLAG #9: afhankelijke woorden	91
RODE VLAG #10: lichaamshoudingen	101
RODE VLAG #11: onzichtbaar worden	109
RODE VLAG #12: negaties	121
RODE VLAG #13: het lekken van het brein	125
RODE VLAG #14: overbodige info	139
RODE VLAG #15: verandering in taalgebruik	151
RODE VLAG #16: uitleggen waarom	165
RODE VLAG #17: waarschuwingen en bedreigingen	179
RODE VLAG #18: haperingen	187
EINDE	199

INLEIDING: SIGNALLEN

Meestal zijn we ervan overtuigd dat we kunnen en zelfs moeten vertrouwen op ons buikgevoel of intuïtie. Je hoort het erg vaak als boodschap in liedjes of op sociale media: volg je intuïtie en alles komt goed. Maar in realiteit brengt ons buikgevoel ons meer in verlegenheid dan ons buikgevoel ooit zou durven vermoeden.

Ik geef een voorbeeld uit mijn eigen leven waar ik absoluut niet trots op ben. Op mijn achttiende maakte ik samen met een vriend een reis naar Mallorca. De eerste avond gingen we op stap en wandelden we de dijk op met onze zakken vol peseta's. We liepen langs een standje waaromheen heel wat volk was samengetroeft. Men speelde er balletje-balletje, een spelletje waarvan we wisten dat het pure oplichterij was. De dealer (zoals in blackjack) liet een balletje verdwijnen onder een van drie uitgeholde halve aardappels.

Het zag er amateuristisch uit, maar de dealer had onze aandacht gewekt. Eerst keken we geamuseerd toe, er zeker van dat we nooit geld zouden inzetten. Toen stelden we vast hoe een aantal van de spelers simpel geld lieten liggen door onverklaarbaar domme keuzes. Het balletje zat duidelijk rechts onder de halve aardappel en de man koos links, en ja hoor, het balletje zat wel degelijk rechts! De verliezer trok zich de haren uit het hoofd. Hij sakkerde luid en vervloekte zijn idiote beslissing. Mijn vriend en ik wisselden een blik. Onze intuïtie swichtte in één ruk van 'niet vertrouwen die handel' naar 'hier kunnen we een slag slaan, dit is easy'.

Geen minuut later zag ik het balletje overduidelijk onder de middelste halve aardappel verdwijnen. De dealer had al opgemerkt dat ik wat dichterbij was komen staan en wees me vragend aan. ‘You? Play?’ Ik zette een bedrag ter waarde van vijftig euro in. Honderdtien procent zeker van mijn stuk wees ik naar het midden, klaar om mijn inzet te verdubbelen. De dealer lichtte mijn uitgekozen halve aardappel op en weg was het balletje, samen met mijn geld. Verbluft keek ik naar mijn vriend. Huh? Het spel ging onmiddellijk verder.

Het was de eerste keer dat ik de figuurlijke *pets* in mijn gezicht voelde. Naïef als ik toen was, snapte ik er niets van. Hoe kón dit? Tuurlijk, ja. Manipulatie van het balletje. De oplichters – ze opereerden uiteraard in een team – hadden ons gezond verstand (‘dit is oplichterij’) omgetoverd in een waardeloos buikgevoel (‘hier kunnen we een slag slaan’). Ik was genadeloos afgestraft voor mijn eigen hebzucht.

In mijn ontwikkeling tot statementanalist betaalde ik heel wat leergeld. Op doorreis in Cuba werd ik met mijn toenmalig liefje beroofd door twee vriendelijke jongemannen die een lift nodig hadden en ons als wederdienst de weg naar Trinidad zouden wijzen. Gedurende de hele rit bleven ze braafjes op de achterbank zitten en maakten ze grapjes, tot ze plots aangaven dat ze hun bestemming hadden bereikt, ergens langs de autosnelweg. Ze namen afscheid en schoten ervandoor. Toen we een paar uur later aankwamen in ons hotel in Trinidad en ik mijn rugzak niet meer aantrof in de kofferbak van onze huurwagen, had ik geen idee wat er kon zijn gebeurd.

‘Heb je je tas zeker in de kofferbak gelegd?’ vroeg mijn vriendin.

‘Maar ja, hier zo, helemaal rechts.’

‘Weet je het zeker?’

‘Ja. Ik denk het toch. Waarom zou ik hem ergens anders hebben gelegd?’

‘Die kan toch niet zomaar wég zijn?’

Maar weg was mijn rugzak zeker. Ik zocht hem onder de stoelen en zelfs in het handschoenkastje. Mijn ongeloof zwol aan tot wanhoop. Dat duurde tot een slungelige Nederlander langs onze wagen slenterde, hoorde wat er aan de hand was en me achteloos vroeg of je ook via de achterbank in de kofferbak kon.

Daarop dacht ik terug aan de zeker tien signalen die ik tijdens de autorit had genegeerd. De lifter die achter me zat, had ik hard voelen stampen in mijn rug, zo hard dat ik dacht: wat is die aan het doen, zeg? En toch, mijn buikgevoel vond het vriendelijke gozers. Ze waren op weg naar baseballtraining, zeiden ze. Ik had nog gevraagd: 'Hebben jullie dan geen spullen bij je?' Nee, die lagen op de club, in de kleedkamer. 'Música, música,' lachte de ene die voortdurend tussen onze voorste stoelen in zat en zo verhinderde dat mijn vriendin naar achteren kon kijken. Hij danste mee op de opgewekte Cubaanse tonen van 'Quizás, quizás, quizás' en lachte smakelijk. Wat brandde daar nu plots een lichtje op het dashboard, vroeg ik me af. Even later was het weer verdwenen, ik negeerde het.

'Kun je via de achterbank in je kofferbak?' herhaalde de Nederlander op de parking van ons hotel en ik knipperde mezelf wakker uit mijn flashback.

'Nee, ja,' zei ik. 'Ik denk het. Ik weet het niet.'

Maar ik kende het antwoord al. Ik zag hoe hij het portier opende en met een simpele klep aan de zijkant van de achterbank diezelfde achterbank naar voren kiepte.

'Kijk,' zei hij lachend, 'je kunt er zo in. Er is iemand via de achterbank in jouw kofferbak gekropen en hij heeft zo jouw rugzak gepikt.'

'Ja,' mompelde ik.

'Tijdens het rijden?'

Ik knikte. 'Ik denk het, ja.'

'En jullie hebben dat niet gezien?'

'Nee, anders zou ik wel zijn gestopt. Of ik weet niet wat ik dan zou hebben gedaan.'

‘Ja, jongen, je neemt toch ook geen twee lifters mee? Waarom doe je zoiets? Ze zaten in je rug, man. Je kon hen niet eens zien!’

Ik was mijn rugzak kwijt met al mijn cash, mijn kredietkaarten (die ik onmiddellijk liet blokkeren), maar ook mijn internationale reispas. Wat volgde was een administratieve ezelsdracht en ik kwam ternauwernood in België terug.

Dat was nog het minste. Wat me vooral bijbleef was het gevoel waarmee die twee kerels me hadden opgezadeld. Omdat ik dit keer niet ten prooi was gevallen aan hebzucht, maar aan goedgelovigheid. Ik had twee mensen vertrouwd die ik nooit had mogen vertrouwen.

Ik voelde me genaaid. Maar mij trof ook schuld. Ik had de signalen genegeerd.

WAAROM DIT BOEK?

Nooit wilde ik nog koud worden gepakt door mensen die mijn vertrouwen niet verdienden. Nooit zou ik meer vallen voor hun glatte praatjes. Vertrouwen is bijzonder breekbaar en je mist het hard als het eenmaal geschonden is. Raken we gekwetst, dan is het een natuurlijke reflex om ons af te schermen en krampachtig afstand te houden van alles wat ons zou kunnen schaden. Maar zo sluiten we ook de deur voor al het goede, worden we koud en verbitterd en straffen we onszelf voor iets wat niet eens onze schuld is. Ik wilde niet angstig en argwanend door het leven gaan. Ik wilde iedereen met een open hart en een open vizier blijven benaderen. Maar ik wilde voortaan wel weten wanneer iemand misleidend was en wanneer ik moest oppassen en afstand houden, op een rustige en standvastige manier. Zo zou ik ook ruimte scheppen voor oprechte vrienden, op wie ik kon bouwen.

Het onderwerp van dit boek, statementanalyse, leerde me mijn intuïtie af te toetsen aan feiten en woorden, en belangrijke signalen van misleiding te detecteren in iemands taalgebruik. Die

signalen, de zogenaamde indicatoren of rode vlaggen, zijn er altijd. Is iemand misleidend, dan zal dit zich altijd manifesteren in zijn gedrag, maar vooral in zijn woorden. Het enige wat je hoeft te doen, is luisteren.

Ik zal je vertrouwd maken met de basisprincipes van statementanalyse en je de tools aanreiken waardoor je misleiding, ook in je eigen leven, makkelijk(er) zult herkennen. Zo hoop ik je bewust te maken van de wijze waarop manipulators, narcisten en psychopaten te werk gaan.

Ik geloof dat de wereld een betere plek wordt als de waarheid de leugen achterhaalt. Statementanalyse is een bondgenoot. Een wapen dat manipulators schrik aanjaagt, omdat ze weten dat je hen doorhebt zodra ze het woord tot je richten. Wat geldt in geopolitieke kringen, is ook hier van toepassing: hoe beter je zelf gewapend bent, hoe kleiner de kans is dat men jou zal aanvallen. Als je weet hoe je leugenaars moet ontmaskeren en waar je specifiek op moet letten in hun taalgebruik, dan laten ze je met rust en gaan ze op zoek naar een makkelijker slachtoffer. Je vertrouwen zal zich automatisch herstellen.

Ter illustratie van de indicatoren of rode vlaggen zal ik voorbeelden aanhalen uit bestaande zaken. De belangrijkste is de moord op Ingrid Caekaert, een zaak die zich perfect leent voor analyse, omdat een aantal betrokkenen veel verklaringen hebben afgelegd in de media. Samen zullen we de puzzel proberen te leggen en het verhaal achter de moord op Ingrid Caekaert pogen te reconstrueren. Dit vul ik aan met voorbeelden uit andere zaken die je allicht vertrouwd zullen zijn. Verdwijningen (Madeleine McCann, Elke Wevers), maar ook moorden (de Marollenmoord, de parachutemoord) en cold cases (Veerle Scheerlinck, Joke Van Steen).

Ik ben me ervan bewust dat de inhoud van dit boek explosief is en dat niet iedereen tevreden zal zijn met wat ik schrijf. Maar ik kan de waarde van statementanalyse niet illustreren aan de hand van fictieve voorbeelden die mijn boodschap dienen. Ik moet

hier bestaande zaken bij betrekken, weliswaar met als duidelijke premisse dat ik niemand beschuldig van moord. Wel detecteer ik misleiding in verklaringen en zal ik stevast de vraag opwerpen *waarom* men misleidend is. De feiten en analyses laat ik zo veel mogelijk voor zich spreken. Iedereen heeft het recht om voor zichzelf te oordelen en het grondig oneens te zijn met mij. Wat ik schrijf is een professionele mening die indicatief is. Ik lever geen directe bewijzen van schuld of onschuld.

Wat ik vooral wil aantonen is dat statementanalyse van waarde kan zijn in ieders leven, alsook in (moord)onderzoek. Veel te vaak lees ik in de krant dat slachtoffers van misbruik niet worden geloofd en dat daders weggelaten met hun misdaden omdat hun misleiding niet wordt opgemerkt. Of omgekeerd, want ook vermeende slachtoffers van misbruik liegen soms bewust en ook dit gaat soms onopgemerkt voorbij. Zoals zal blijken uit dit boek stellen sommige politiediensten zich vijandig op tegenover statementanalyse, een wetenschap die niettemin enkel de waarheid dient en elk onderzoek snel de juiste richting uit kan sturen. Ook daar hoop ik verandering in te brengen. Ik reik dan ook de hand naar de bevoegde instanties, in de hoop dat statementanalisten beëdigd worden en van waarde kunnen zijn bij de start van het onderzoek.

MOORD OP HET HELDENPLEIN

Ik was twaalf toen ik voor het eerst het bloed zag van een moordenaar. Het liep druppelsgewijs over het trottoir aan de rand van het Heldenplein in Heist-aan-Zee. Het was zaterdag 16 maart 1991 rond twee uur in de namiddag. Wellicht had ik die ochtend nog gevoetbald met de miniemen van Heist en zou ik in de namiddag bij mijn kameraad Anthony Nintendo gaan spelen. Maar het was anders gelopen die dag. Mijn pa was kort na de middag thuisgekomen met nieuws dat hij haast niet kon geloven. Hij had gehoord

dat er een jonge vrouw zou zijn vermoord in een appartementsgebouw aan het Heldenplein. Hij had geen trek in de worst met aardappeltjes en rodekool die mijn moeder op tafel zette, en wilde onmiddellijk met zijn eigen ogen zien of het nieuws klopte. Mijn ma protesteerde, maar hij vond een bondgenoot in zijn jongste zoon, ik dus, die zijn jas al had aangetrokken.

‘Komaan, papa, we gaan! Ik wil dat zien!’

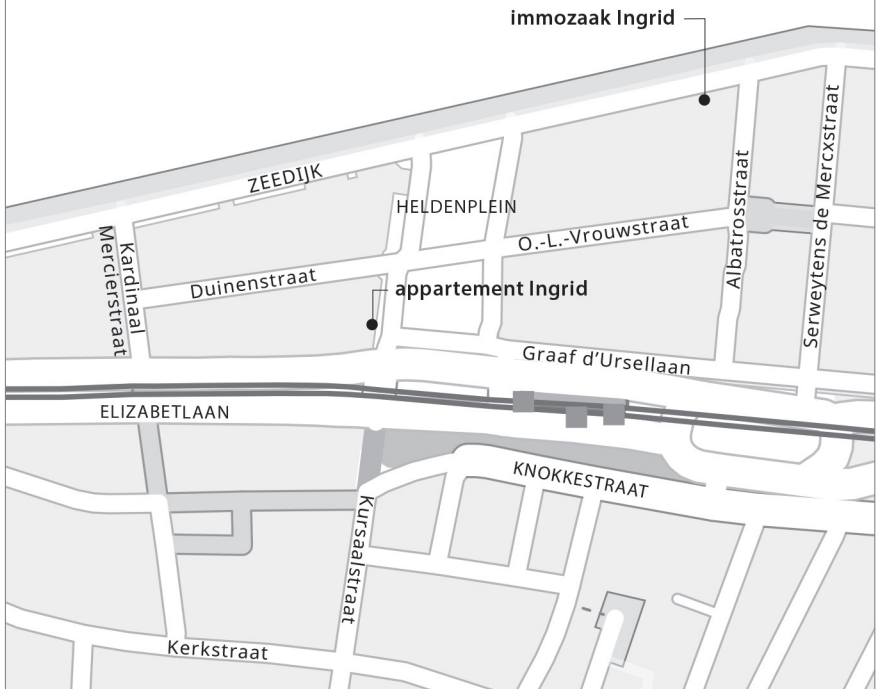
Stond ik daar, geen kwartier later, op het trottoir aan het Heldenplein met een bloeddruppel tussen mijn voeten. Ik keek om me heen en voelde me een figurant in een chaotische misdaadfilm. Overal rond het Heldenplein stonden politiewagens, combi's en ambulances. Agenten hielden het nieuwsgierige volk dat toestroomde weg van de ingang van residentie Neptunus, waar de moord was gepleegd. Inspecteurs van de lokale politie liepen in en uit en deden er de eerste vaststellingen. Een dokter uit Heist stelde om 14.15 uur het overlijden vast van het slachtoffer, een zesentwintigjarige blonde vrouw uit Maldegem. Ze heette Ingrid Caekaert, was de enige dochter van een bakkerskoppel en baatte haar eigen immozaakje uit, dat wat verderop aan de Zeedijk lag, naast tearoom Schildia.

Maar dat wist ik toen allemaal nog niet. Mijn aandacht zoog zich vast op het bloed dat de gewonde moordenaar in zijn vlucht had achtergelaten. Ik volgde het spoor, als kruimels op een tuinpad, links de Duinenstraat in. Dikke druppels bloed waren het, een half metertje van elkaar, uiteengespat op de vierkante stenen. Ik hield halt, hurkte neer en drukte mijn duim op een van de druppels. Ik voelde een vreemd soort connectie met de dader. Alsof ik in mijn kinderlijke fantasie *iets* van hem zag, zijn schaduw en contouren. Alsof ik zijn schouder eventjes kon aanraken en vroeg: ‘Wie ben je? Waarom heb je haar vermoord?’

Ingrid Caekaert was bezweken aan 62 messteken, in de traphal voor haar appartement op de zevende verdieping van de residentie, die geflankeerd werd door een filiaal van het Gemeentekrediet. Het nieuws zinderde door de straten van Heist, het

NOORDZEE

Heist-aan-Zee

dorpje aan de Noordzee waar mijn ouders begin jaren zeventig heen waren getrokken en waar mijn pa tandarts was. Tot mijn tiende hadden we op het Heldenplein gewoond. Ik voetbalde er met mijn vriendjes, woonde elke zomer muziekoptredens – The Radios, The Scabs, De Kreuners! – bij tijdens het Kneistival en zag hoe de noordenwind flirtte met de lange haren van de rol-schaatsende meisjes. Het Heldenplein als symbool voor onze jeugdige onschuld, die een knauw kreeg toen Ingrid Caekaert, aan de rand van ‘de put’, brutaal werd afgeslacht. Ik was beland in een misdaadcliché, mijn eigen *Broadchurch*: in het vissersdorpje waar zelden wat gebeurde, sloeg plots een moordenaar toe.

COLD CASE

Ik volgde het bloedspoor dieper de Duinenstraat in. Ergens in het midden was de moordenaar diagonaal de straat overgestoken. Aan het einde van de straat kronkelde het alweer naar rechts tot in de Kardinaal Mercierstraat, die leidde naar de dijk, het strand, de surfclub en de zee. Ongeveer in het midden van die straat stopte het spoor. Weer voelde ik die vreemde connectie met de dader. Hier liet hij mij achter en verdween hij als een schim, met nog snel een klop op mijn schouder. ‘Sorry, ventje, maar mij ga je nooit kennen.’

En weg!

Ingrid Caekaert was dood. Haar onderbuurvrouw had haar gevonden in het midden van de trap, tussen de zesde en zevende verdieping. Mensen die haar hadden zien liggen, getuigden van een ongeziene gruwel, een gevecht op leven en dood, een ongelijke strijd. Máár, zo werd ook gefluisterd, ze zouden de dader snel hebben. Want in zijn gevecht met Ingrid had hij ook zichzelf verwond. De politie had zijn bloed, zijn DNA (hoewel DNA-onderzoek in ’91 nog niet veel voorstelde). En 62 messteken? Wat kon dit anders zijn dan een passiemoord?

© 2022 Manteau / Standaard Uitgeverij nv, Franklin Rooseveltplaats 12,
B-2060 Antwerpen en Piet Baete

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk september 2022

Omslagontwerp: Leen Depooter – quod. voor de vorm.

Omslagillustratie: © Getty Images

Opmaak binnenwerk: Ready2Print

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3900 8

D/2022/0034/226

NUR 740 / 770